

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА АКАДЕМІЯ МУЗИКИ ім. М. ГЛІНКИ

Кафедра «Музичне мистецтво естради»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЖАЗОВА ТЕОРІЯ

Рівень вищої освіти
Ступінь вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність

перший
бакалавр
02 «Культура і мистецтво»
025 «Музичне мистецтво»

спеціалізація «Музичне мистецтво естради»

Дніпро, 2019

Інформація про викладача	
ПІБ	Цветінський Яків Андрійович - український джазовий трубач, композитор, аранжувальник. Випускник Дніпропетровської академії ім. М. Глінки (ступінь спеціаліста) та Університету Західного Мічигана (ступінь магістра). Фулбрайтівський стипендіат.
Науковий ступінь	магістр
Наукове звання	—
Посада	викладач кафедри «Музичне мистецтво естради» Дніпропетровської академії музики ім. М. Глінки
Місце роботи	Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки
Адреса кафедри	м. Дніпро, вул. Ливарна, 10, каб. 342
Контакти	093-414-41-17
E-mail	Сайт: www.yakivtsvietinskyi.com yakiv.tsvietinskyi@wmich.edu
Консультації	
Час	відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри
Місце	Дніпропетровська академія музики ім. М. Глінки, м. Дніпро, вул. Ливарна, 10, каб. 342

1. АНОТАЦІЯ

Курс “Теорія джазової музики” розглядає повний комплекс теоретичних елементів джазової музики, необхідних для професійної діяльності. Цей комплекс включає в себе базову музичну грамоту з ухилом у джазову специфіку, вивчення основ, необхідних для імпровізації, різноманітні імпровізаційні техніки, інструментування, техніки аранжування, композиції. Всі елементи комплексу розраховані на практичне їх застосування, в тому числі в контексті інших дисциплін, включаючи “Фах”, “Ансамбль” та ін.

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Години	Кредити
Всього годин за навчальним планом, з них:	600	20
Аудиторні заняття, у т.ч:	274	
практичні заняття	240	
Індивідуальні	0	
Самостійна робота, у т.ч:	326	
Форма підсумкового контролю	Екзамен VII	

2. СТИСЛИЙ ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Завдання курсу:

- надати необхідні знання для роботи з джазовим репертуаром;
- сформуванати необхідний обсяг знань для самостійного аналізу музики
- підготувати студента для подальшого поглиблення в аранжування та композицію
- ознайомити з задачами професійного життя в навчальній обстановці

Фахові компетентності:

1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності музичного мистецтва, усвідомлювати його художньо-естетичну природу
2. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва
3. Здатність до усвідомлення загальних принципів джазової нотації та її специфіки
4. Здатність до розуміння принципів побудови джазових акордових структур
5. Здатність до усвідомлення взаємозв'язків між лінеарністю та вертикаллю джазової текстури
6. Здатність до розуміння принципів джазової гармонії у тональності
7. Здатність до розуміння та використання принципів побудови джазової фрази у імпровізації
8. Здатність до комплексного аналізу джазового твору через аудіальне та візуальне сприйняття
9. Здатність до розуміння основ інструментовки та усвідомлення її важливості у джазовому мистецтві
10. Здатність до побудови різноманітних акордових структур для ансамблю духових інструментів
11. Здатність до розуміння стильової специфіки в контексті композиції та аранжування
12. Здатність до аналізу мелодії та різних технік її гармонізації
13. Здатність до розуміння принципів та специфіки роботи з ансамблем або оркестром
14. Здатність до розуміння соціальної природи джазового мистецтва

Загальні компетентності:

1. Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу
3. Здатність знаходження способів до розуміння та аналізу інформації з англомовних джерел

Програмні результати навчання:

1. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками для жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
2. Використовувати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва у фаховій виконавській, композиторській, диригентській, музикознавчій та педагогічній діяльності.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА МОДУЛЯМИ ТА ТЕМАМИ

Модуль 1. Знайомство з джазовою музикою та її базовими елементами

ТЕМА 1. Основні стильові елементи джазової музики. Коріння джазових ритмів та історія їх виникнення. Імпровізація у джазовій музиці. Принципіальні відмінності джазової гармонії від традиційної класичної. Традиції джазового інструментування та функцій ансамблю. Ритм секція-соліст. Соціальні аспекти джазової музики.

ТЕМА 2. Основи музичної каліграфії. Будова ноти, паузи, ключів, нотного стану. Традиції літерно-нотного позначення у джазовій музиці, позначення штрихів. Стандартні ритмічні групування у розмірі 4/4, система ритмічних блоків. Групування у інших розмірах. Типи тактових ліній, тактове групування.

ТЕМА 3. Свінг, та його ключові принципи. Системи нотації свінгу. Розшифрування свінгової пульсації. Ритмічна термінологія: down-beat, up-beat, on-beat та off-beat. Проблематика свінгування та способи роботи над відчуттям свінгу. Свінгова ритмізація. Ритмічне трактування мелодії джазового стандарту з точки зору виконавства. Випередження та відставання (anticipation/delay)

ТЕМА 4. Повторення інтервалів у контексті джазової гармонії. Ступінь дисонантності, первинні дисонанси. Діатонічні тризвуки, система їх позначень, інтервальна будова, обернення. П'ять типів септаккордів, їх будова, обернення. Guide tones, та ступені, що визначають функцію гармонії. Джазовий сектаккорд, та його будова.

Модуль 2. Лади у джазовій музиці та їх закономірності

ТЕМА 5. Лади натурального мажору, принципи побудови. Іонійський, дорійський, лідійський, міксолідійський, та їх септаккорди. Два види локрійського, фригійський лади. Сімейство симетричних ладів. Функції зменшеного, зменшеного домінантового та цілотонового ладів. Мелодичний мінор та джазовий мінор, лідійський домінантовий лад. Пентатоніка та блюзовий лад.

ТЕМА 6. Надбудови септаккорду, основні принципи побудови. Взаємини між 9 та 2, 11 та 4, 13 та 6 ступенями. 11 ступінь, та умови її наявності. Альтерації надбудов та ступеней септаккорду. Визначення відповідних ладів до різних альтерацій. Надбудови зменшеного септаккорду.

ТЕМА 7. Діатонічна гармонія. Визначення надбудов в діатонічній системі. Низхідний квінтовий рух тонік та низхідний квартовий рух тонік аккордів. Рух тонік по ступенях та терцовий рух. Домінантовий sus4 та його функція.

Діатонічна регармонізація. Кадансовий зворот у джазовій гармонії. “Тритонова” заміна.

Модуль 3. Підготовка до бібопової імпровізації

ТЕМА 8. Традиційні джазові звороти, практична цінність їх розуміння. Зворот II-V-I та зворот $\text{Im}7(\text{b}5)\text{-V}7(\text{b}9)\text{-Im}$. Типові зміщення звороту. II-V-I у прогресіях, рух по тонах, півтонах, терцовий рух. Зворот I-VI-II-V. Зворот V-V. Паттерни, та їх використання.

ТЕМА 9. Бібопові лади та принципи їх побудови. Принципи побудови бібопових ліній. Ввідні ноти, оспівування ступеней акорду. Принципи бібопової ритмізації. Мотивна розробка в імпровізації. Аналіз транскрипції.

ТЕМА 10. Блюз як жанр, блюз як форма. Основні види блюзу: базовий блюз, бібоповий блюз, мінорний блюз, “Паркерівський” блюз. Аналіз спільних рис видів блюзу та їх відмінностей. Guide tones блюзової прогресії. Принципи блюзового фразування. Основні підходи до блюзової імпровізації.

ТЕМА 11. Форма rhythm changes, аналіз прогресії та виявлення її особливостей. Принципи імпровізації на частину A. Модифікація гармонічної прогресії частини B, використання прогресії II-V-I замість розширеної доміанти.

Модуль 4. Традиційні форми джазової композиції, стилі

ТЕМА 12. Джазова композиція, “контрафакт” як найпростіша її форма. Історія виникнення “контрафакту”, значення у контексті джазової культури та її соціальних аспектів. Основні підходи до написання контрафакту.

ТЕМА 13. Основні джазові стилі. Аналіз бібопової лінії еволюції стилів, основні характерні елементи, та значення у сучасній музичній культурі. Латиноамериканський джаз, та його види. Основні ритмічні паттерни латиноамериканської музики. Фанк, ф’южн, джаз-рок та хіп-хоп. Тенденції розвитку джазових стилей у ХХІ столітті.

Модуль 5. Теоретична підготовка до аранжування

ТЕМА 14. Принципи побудови основних 4-х та 5-ти-голосних розташувань у джазовій музиці. Групи ступенів акорду. Розташування “4-way close”, “4-way close double lead”, “drop 2”, “drop 3”, “drop 2/4”, “spread voicing”. Ліміти нижніх інтервалів.

ТЕМА 15. Інструментовка 1. Інструменти ритм-секції, їх властивості, функції та обмеження. Принципи нотації гармонічних інструментів, ритмічна та нотна нотація. Нотація барабанів, її принципи. Загальні обмеження та практичні рекомендації до підготовки партій для ансамблю.

ТЕМА 16. Інструментовка 2. Група саксофонів, діапазон, звукові властивості інструментів групи. Транспонування, штрихи та характерні виконавські прийоми. “Даблі” та інші інструменти групи. Написання секції soli на 5 саксофонів.

ТЕМА 17. Інструментовка 3. Група мідних інструментів, діапазони, звукові властивості інструментів групи. Специфіка виконавства на мідних духових, дихання та витримка. Транспонування групи труб. Сурдини та характерні прийоми. Принципи дублювання та 8-голосних розташувань акордів. Написання shout chorus для 4 труб та 4 тромбонів.

Модуль 6. Аранжування для великих та малих джазових ансамблів

ТЕМА 18. Аналіз мелодії, типи елементів мелодії. Традиційна та сучасна гармонізація мелодії. Типи ввідних нот та їх гармонізація. Принципи поліфонії в джазовій музиці, написання контурного голосу та його гармонізація.

ТЕМА 19. Біг-бендове аранжування, принципи традиційної побудови форми. Способи дублювання груп мідних та саксофонів. Ритм-секція, та її взаємодія з аранжуванням. Традиційні способи побудови фактури.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми для практичних занять:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		п	л	сем	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1.						
Тема 1. Основні стильові елементи джазової музики		8				12
Тема 2. Основи музичної каліграфії.		8				12
Тема 3. Свінг, та його ключові принципи.		8				12
Тема 4. Повторення інтервалів у контексті джазової гармонії.		8				10
Поточний контроль		2				
Всього 1 семестр	80	34				46
Модуль 2.						
Тема 5. Лади натурального мажору, принципи побудови.		12				18

Тема 6. Надбудови септакорду, основні принципи побудови.		16				18
Тема 7. Діатонічна гармонія. Визначення надбудов в діатонічній системі.		16				10
Поточний контроль		2				
Всього 2 семестр	92	46				46
Модуль 3.						
Тема 8. Традиційні джазові звороти, практична цінність їх розуміння.		12				15
Тема 9. Бібопові лади та принципи їх побудови.		10				15
Тема 10. Блюз як жанр, блюз як форма.		10				16
Поточний контроль		2				
Всього 3 семестр	80	34				46
Модуль 4.						

Тема 11. Форма rhythm changes, аналіз прогресії та виявлення її особливостей.		14				15
Тема 12. Джазова композиція, “контрафакт” як найпростіша її форма.		14				15
Тема 13. Основні джазові стилі.		14				16
Поточний контроль		4				
Всього 4 семестр	92	46				46
Модуль 5.						
Тема 14. Принципи побудови основних 4-х та 5-ти-голосних розположень у джазовій музиці.		10				15
Тема 15. Інструментовка 1. Інструменти ритм-секції, їх властивості, функції та обмеження.		12				15

Тема 16. Інструментовка 2. Група саксофонів, діапазон, звукові властивості інструментів групи.		12				16
Поточний контроль		2				
Всього 5 семестр	80	34				46
Модуль 6.						
Тема 17. Інструментовка 3. Група мідних інструментів, діапазони, звукові властивості інструментів групи.		16				16
Тема 18. Аналіз мелодії, типи елементів мелодії.		16				17
		16				17
Підсумковий контроль		2				
Всього 6 семестр	96	46				50
Модуль 7.						
Тема 19. Біг-бендове аранжування, принципи традиційної побудови форми.		32				46

Підсумковий контроль		2				
Всього 7 семестр	80	34				
Усього годин	600	274				326

Теми для самостійної роботи:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Аналіз зразків сучасної джазової музики, виявлення традиційних елементів.	17
2	Тема 2. Вправи на виявлення та виправлення поширених помилок у нотному записі.	17
3	Тема 3. Розшифровка свінгових ритмів, конвертація триольного ритму у свінговий запис.	17
4	Тема 4. Аналіз інтервальних структур різноманітних розположень акордів.	17
5	Тема 5. Виявлення відповідності ладів заданим акордам, вправи на виявлення помилок.	17
6	Тема 6. Аналіз та систематизація надбудов по заданим акордам.	17
7	Тема 7. Виявлення та позначення традиційних надбудов до заданої прогресії в тональності.	17
8	Тема 8. Побудова заданих прогресій по заданій окремій ланці звороту.	17
9	Тема 9. Конвертація традиційних ладів у бібопові у заданій прогресії.	17
10	Тема 10. Транскрипція традиційного, джазового, та “Паркерівського” блюзу	17
11	Тема 11. Побудова rhythm changes у заданій тональності, гра guide tones на фортепіано.	17

12	Тема 12. Написання контрафакту на блюз, rhythm changes, та модальний джазовий стандарт.	17
13	Тема 13. Виявлення та аналіз стилевих елементів заданих аудіо-зразків	17
14	Тема 14. Побудова різноманітних розположень джазових акордів по заданій сітці, виявлення порушень інтервальних лімітів.	17
15	Тема 15. Написання базової аранжировки на квартет гітара-фортепіано-контрабас-барабани	17
16	Тема 16. Написання секції soli та гармонізація мелодії стандарту на 5 саксофонів та ритм-секцію	17
17	Тема 17. Написання shout chorus на групу з 8 мідних духових на задану гармонію стандарту	17
18	Тема 18. Традиційна гармонізація заданої мелодії стандарту на 4 голоси	17
19	Тема 19. Написання аранжування традиційного джазового стандарту, що включає вступ, гармонічний супровід соло, секцію soli і/або shout chorus, та коду	20
	Разом	326

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

В процесі навчання використовуються наступні методи: консультування, пояснення, метод художньої демонстрації, анотації, метод створення музичних імпровізацій, метод стильового аналізу, метод наслідування, метод зворотного зв'язку, творчі методи, метод міжпредметних зв'язків, інтегративні методи, метод музичних узагальнень, мотиваційний метод, метод створення імпровізації.

7. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль – включає до себе перевірку засвоєння матеріалу тем курсу згідно з тематичним планом шляхом виконання практичних завдань.

Підсумковий контроль – проводиться з метою оцінки результатів навчання та здійснюється у формі екзамену в терміни, встановлені навчальним планом. Якщо студент виконує у встановлений час всі завдання то підсумковий контроль може мати вигляд суми попередніх результатів. Підсумковий контроль проводиться за бажанням студента або викладача (в разі необхідності).

Серед методів оцінювання – усний, практичний, метод відповідності стилю та прийомів виконання змістові твору, метод аналізу музичного твору.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

у випадках, коли студент глибоко й впевнено засвоїв весь теоретичний матеріал, послідовно, логічно вірно його відтворює. Може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни, вільно відповідає на нестандартні запитання, володіє навичками виконання практичних завдань (гармонізація мелодії, гра секвенцій та модуляцій, гармонічний аналіз),

виявляє вміння самостійно узагальнювати проаналізований музичний матеріал, робити висновки.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	82 – 89	B
	74 – 81	C

у випадках, коли студент знає програмний матеріал, не допускає суттєвих недоліків у відповіді, може вірно використовувати теоретичні положення й

володіє навичками при виконанні практичних завдань (гармонізація мелодії, гра секвенцій та модуляцій, гармонічний аналіз).

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	64 – 73	D
	60 – 63	E

у випадках, коли студент засвоїв лише вибірковий матеріал, та погано орієнтується в окремих положеннях, припускається помилок або неточностей у формулюваннях, має складнощі при виконанні практичних завдань (гармонізація мелодії, гра секвенцій та модуляцій, гармонічний аналіз).

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	0 – 34	F

у випадках, коли студент не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу, припускається суттєвих помилок, не виконує практичну роботу (гармонізація мелодії, гра секвенцій та модуляцій, гармонічний аналіз).

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

За кожну тему студенти отримують 100 балів, які при виставленні підсумкового контролю підсумовуються з урахуванням певного коефіцієнту в залежності від масштабності та важливості теми. Загальна сума балів при підсумковому контролі дорівнює 100 балів. Значення коефіцієнтів відображені у таблиці.

Екзамен або залік проводиться за бажанням студента для підвищення рейтингу.

Модуль 1	Коефіцієнт суми балів
-----------------	------------------------------

Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)			0,6
т.1	т.2	т.3	
0,2	0,2	0,2	
Модуль 2			0,4
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)			
т.4	т.5	т.6	
0,1	0,1	0,2	
100			
Модуль 3			0,5
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)			
т.7	т.8		
0,2	0,3		
100			
Модуль 4			0,5
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)			
т.9	т.10		
0,25	0,25		
100			
Модуль 5			0,5
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)			

т.11	т.12	т.13	т.14	т.15	
0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	
Модуль 6					0,5
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)					
т.16		т.17			
0,25		0,25			
100					
Модуль 7					0,5
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)					
т.18	т.19	т.20	т.21		
0,1	0,1	0,1	0,2		
Модуль 8					0,5
Аудиторні заняття (індивідуальна робота, самостійна робота, к/р тощо)					
т.22		т.23			
0,2		0,3			
100					

Порядок зарахування пропущених занять:

Пропущені практичні заняття зараховуються шляхом їх самостійного опрацювання студентом (конспектування, підготовка реферату, підготовка до

слухової роботи, тестових завдань, презентації тощо) із наступним їх захистом за розкладом консультацій викладача.

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою		
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики		для заліку
90 – 100	A	5	відмінно	Зараховано
82 – 89	B	4	добре	
74 – 81	C			
64 – 73	D	3	задовільно	
60 – 63	E			
35 – 59	FX	2	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Mark Levine. Jazz Theory Book, 1st edition. Sher Music, 2011, 522 p.
2. Mark Levine. The Jazz Piano Book, 1st edition. Sher Music, 2011, 306 p.
3. Berliner, Paul F. Thinking in Jazz: The Infinite Art of Improvisation, 1st edition. University of Chicago Press. 2009, 904 p.
4. Gary Lindsay. Jazz Arranging Techniques From Quartet to Big Band. Staff Art Publishing, 2004, 237 p.
5. Bert Ligon. Jazz Theory Resources. Houston Publishing, Inc., 2001, 317 p.
6. Surmani, A., Surmani, K., Manus, M. Alfred's Essentials of Music Theory: A Complete Self-Study Course for All Musicians. Alfred Music, 2004, 152 p.

Допоміжна

1. George Russel. The Lydian Chromatic Concept of Tonal Organization: The Art and Science of Tonal Gravity by George Russell (4th edition). Concert Pub., 2001, 252 p.
2. William Russo. Jazz Composition and Orchestration. University of Chicago Press, 1997, 843 p.
3. Jerry Bergonzi. Inside Improvisation: Melodic Structures. Advance Music, 2007, 93 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. The Jazz Resource. Jazz Theory.
https://www.thejazzresource.com/jazz_theory.html
2. Jazz Piano School. Understanding Jazz Theory.
<https://jazzpianoschool.com/3-most-important-jazz-theory-concepts/>

Розробник: (Я. А. Цветінський)

Гарант освітньої програми (С.В. Хананаєв)